

PRAMENY K ČESKÝM DĚJINÁM:

POLITIKA, EKONOMIKA, CÍRKEV

RANÝ NOVOVĚK

- ARCHIV ČESKÝ
- SNĚMY ČESKÉ
- ACTA SACRAE CONGREGATIONIS
- DOCUMENTA BOHEMICA BELLUM TRICENNALE ILLUSTRANTIA
- PRAMENY K DĚJINÁM TŘICETILETÉ VÁLKY
- SOUPIS PODDANÝCH PODLE VÍRY
- KAROLÍNSKÝ KATASTR SLEZSKÝ
- BERNÍ RULA
- TEREZIÁNSKÝ KATASTR ČESKÝ/MORAVSKÝ
- ZPOVĚDNÍ SEZNAMY ARCIDIECÉSE PRAŽSKÉ
- PŘIHLÁŠKY K EVANGELICKÝM CÍRKVÍM

ARCHIV ČESKÝ čili staré písemné památky české a moravské, sebrané z archivů domácích i cizích (AČ)

I–XXXVII, Praha 1840–1944, XXXVIII–IL, 2000–2004

Obsah:

- I) *“Psaní posélací všelikého druhu”* (tj. dopisy)
- II) *“Zápisy zemské obecné a sněmovní, též listiny královské a úřední”* (listiny a zápisy ze sněmů)
- III) *“Listiny soukromé”* (privátní korespondence)
- IV) *“Výpisky právní a dějinné”*
- V) *“Výtahy a přehledy z listin čerpané”*

AČ

Založil: František Palacký

Forma: edice listů a listin 14. až 16. stol. v češtině
pro české dějiny

Vydání: 1840–1846 (4 díly), 1862–1872 (d. 5–6)

F. P. o díle: *“umínil [si] obmeziti práci svou [...] jen na písemnosti pocházející z doby nejstarší až do roku 1526, zůstává péči o další v té věci pokračování svým potomkům.”*

Financoval: Český zemský sněm 1888–1892

SNĚMY ČESKÉ

od léta 1526 až po naši dobu (SČ)

Die Böhmischen Landtagsverhandlungen und
Landtagsbeschlüsse vom J. 1526 bis auf die
Neuzeit

I–XI/1–2 (1526–1607) a XV/1–3 (1611), Praha
1877–1955, ediční řada nedokončena

Založil: Anton Gindely

Význam: prameny k vývoji českého sněmovnictví

Plán: edice SČ z let 1526–1792 obsáhne 12–15
svazků, každoročně vyjde jeden. Nereálné.

1900: hotovo teprve 10 sv. pro l. 1526–1604!

(Do 1929 pro léta 1605–1610, 1611).

ACTA SACRAE CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE RES GESTAS BOHEMICAS ILLUSTRANTIA

I. d. 1622–1623,

II. d. 1623–1624, Praha 1923–1955

Pramen pro sledování počátků papežských nunciů
v procesu rekatolizace v KČ po r. 1620

**Epistulae et acta nuntiorum apostolicorum
apud imperatorem, Tom.I. — Epistulae et
acta Cesari Speciani 1592–1598, pars I–III
(1592–1594), Praha 2015**

DOCUMENTA BOHEMICA BELLUM TRICENNALE ILLUSTRANTIA (DBBTI)

I–VII, Praha 1971–1981

- Prameny k dějinám 30leté války na českém území z různých archivů Č(S)R.
- Zde novější periodizace 30leté války:
 1. sv.: *Předmluva*
 2. sv.: *Začátek 30leté války. Boj o Čechy (Česká válka 1618–1620)*
 3. sv. *Nizozemí v boji proti nadvládě domu habsburského (Falcko-nizozemsko-uherská válka 1621–1625)*

DOCUMENTA BOHEMICA BELLUM TRICENNALE ILLUSTRANTIA (DBBTI)

- 4) *Dánsko-dolnoněmecká válka a vzestup
Valdštejnův (1625–1631)*
- 5) *Švédská válka a Valdštejnův konec
(1630–1634)*
- 6) *Velký boj o nadvládu v Evropě
(Úloha Švédska a Francie 1635–1643)*
- 7) *Boj o nejlepší mír
(Prameny k jednáním o Vestfálském míru
1643–1648)*

PRAMENY K DĚJINÁM TŘICETILETÉ VÁLKY (RFM)

I–VIII (1618–1648), Praha 1937–1957

I. d. (1527–1589), Praha 1937;

II d. (1590–1617), Praha 1938,

po 1945 jako REGESTA FONDU MILITARE
AMV v Praze

Prameny pouze z NA Praha z fondu Militare
(vojenské záležitosti), česká edice,
resp. regesta.

SOUPIS PODDANÝCH PODLE VÍRY z roku 1651

Praha, SÚA 1993–2000

- Edice dochovaných soupisů krajů:
Bechyňsko, Berounsko, Boleslavsko,
Čáslavsko, Hradecko-Bydžovsko,
Kouřimsko, Loketsko, Rakovnicko,
Žatecko
- Evidence dle krajů a panství, měst,
městeček a vsí
- Příčiny vzniku “Soupisu”: vytvořit nové
funkční farní organizace v KČ po 1648

SOUPIS PODDANÝCH PODLE VÍRY z roku 1651

- Úkol: Zjistit skutečný stav zastoupení katolíků mezi obyvateli KČ ve všech krajích. Připraven formulář s rubrikami.
- Využití: Pramen ke studiu dějin církevních, hospodářských, sociálních a regionálních, materiál pro lingvistiku (onomastiku), historickou demografii, historickou geografii i genealogii.

Struktura Soupisu 1651

a) **inventární číslo a název panství, statku či města**

b) **jméno majitele** panství, statku či města

c) **zpracovatel** soupisu (jméno)

d) **záznam o obyvatelích:**

jméno, příjmení, povolání (rychtář, chalupník – s rodinou, čeledí a podruhy),

stav, věk, náboženství (u nekatolíků: je či není naděje na obrácení na katolictví);

postavení v domácnosti (schovanka, sirotek, podruh),

stav fyzický a morální

Struktura Soupisu 1651

- e) **sumace** – počet obyvatel na panství
- f) **stručný komentář** – stav far, kostelů, kaplí, zádušního majetku, dávek, obročí, duchovní správy; postup rekatolizace, válečné škody
 - **Evidence obyvatel:** vrchnost, patrimoniální úřednictvo, měšťané královských i poddanských měst, svobodníci (evidováni)
 - **Duchovní a vojsko neevidováno!**

Z komentářů v Soupisu

- *“Všechno s vesnicemi od soldátův zrujnýrovaný, též popálený [...].”*
- *“...na témž statku od dvaceti let i víceji žádného pastýře duchovního neměli a [...] mnohý od narození svého v chrámě božím nebyl“*
- *„...krav zádušních ani peněz dokonce žádných na hotovosti se nenachází, poněvadž všeckno od vojenského lidu pobráno jest...”*

Z komentářů v Soupisu

- Hrabě Desfours (Hrubý Rohozec, Boleslavsko):
- *“Co se lidí nekatolických dotýče, aby se mohla jistá zpráva, zdali jaké naděje k zejskání jich anebo ne, to mně věděti jest věc nemožná ... ale tak pojednou, aby se k tomu [katolické víře] měli přivésti, to věc možná nejní, poněvadž při těch horách lidé velice zhovadilí a téměř divocí jsou.”*

BERNÍ RULA

1–33, Praha 1949–1955, 8–9, 4–6, 14–15, 25, 34, Praha 2001–2014

- Hospodářsko-sociální pramen k českým dějinám po 1945.
- Soupis vesnic, městeček a měst v Čechách; seznam mlýnů, hamrů, hutí, dvorů, far, samot, i ovčáků a Židů.
- Soupis movitostí i osob k berním účelům dle příslušnosti ke krajům (stav z r. 1615, tj. 14 krajů).
- BR eviduje stávající, opuštěné, ev. pohořelé a zaniklé dvory, domy atp.

BERNÍ RULA

- Zápis v BR členěn dle osedlých: sedlák, chalupník a zahrádník (měřítkem movitosti je počet korců).
- V každé kategorii hospodářů uvedena 2 čísla: pro usazené a pusté, zbořené domy, a pro nově osedlé (na dřívějších poustkách).
- Evidovány i kostely farní a filiální.
- BR: jediný kvalitní a podrobný pramen, evidující stav usedlostí nedlouho po skončení 30leté války.

TEREZIÁNSKÝ KATASTR ČESKÝ (TKČ)

I–III, Praha 1964–1970

- Rozdělen na 2 části:
 - *dominikál* (vlastní hospodářství šlechty a duchovenstva)
 - *rustikál* (pozemky, na nichž hospodařili venkovští obyvatelé).
- První katastr: Berní rula (1653–1656).
- Vytvoření si vynutil finanční (daňový) zájem státu.

TEREZIÁNSKÝ KATASTR ČESKÝ (TKČ)

- Po méně úspěšných reformách katastrů a přípravných soupisech vytvořen roku 1748 katastr se soupisy pozemků za všechny kraje.
- Berní jednotkou „osedlí“.

Obsah TK

Nutnost kvalitní podoby: přepracování TK k r. 1757, nazvaného “revizitační katastr”.

Osedlí rozdělení podrobněji podle velikosti svého majetku na:

- 1) bezzemky a domkáře (do 1 strychu polí a zahrad)
- 2) zahradníky a domkáře (1,1-5 str. polí)
- 3) chalupníky (od 5,1 do 15 str.)
- 4) hospodáře (od 15,1 do 30 str.)
- 5) sedláky (od 30,1 do 60 str.)
- 6) velké sedláky (nad 60 str. orných polí).

Obsah TK

- Rozlišeno, zda poddaní robotují s koňmi, voly či ručně. Evidována nejen pole, ale i louky, pastviny, lesy, lada a vinice.
- Rozlišeny pozemky obecní a církevní.

TEREZIÁNSKÝ KATASTR MORAVSKÝ (TKM)

- Prameny z 2. pol. 18. století k hospodářským dějinám Moravy
- Praha 1962
- Vznikl za Marie Terezie před válkami o slezské dědictví.

KAROLÍNSKÝ KATASTR SLEZSKÝ (TKS)

I–II, Praha 1972–1973

Vznik: doba císaře Karla VI. Habsburského
(1721–1732)

a Marie Terezie (1743–1752)

Důvod: pro berní účely ze slezských oblastí,
např. Těšínska, Krnovska, Opavska.

Nedochoval se celý.

ZPOVĚDNÍ SEZNAMY ARCIDIECÉSE PRAŽSKÉ Z LET 1671–1725

I/1–XV, (ed. Josef Vítězslav Šimák),
Praha 1909–1931

- *Bechyňsko, Boleslavsko a Kouřimsko,
Kladsko, Loketsko, Plzeňsko, Podbrdsko,
Prácheňsko, Rakovnicko, Slánsko,
Vltavsko, Žatecko*

PŘIHLÁŠKY K EVANGELICKÝM CÍRKVÍM

Edice tolerančních přihlášek k evangelickým církvím na základě povolení tolerančního patentu v l. 1781–1782 podle krajů.

Edice po r. 1990 v elektronické podobě pro Čechy, pro Moravu v l. 1987–1988 tištěná.

Viz <http://veritas.evangnet.cz/tolerancni-prihlasky>